

IMPERATIVUL DE RESPONSABILITATE SOCIALĂ ȘI SOCIETALĂ A ÎNTREPRINDERILOR ECONOMICE ÎN CONTEXTUL CONCEPTULUI DE DEZVOLTARE DURABILĂ

Prof. dr. ing. Liviu MASALAR,
Universitatea din Liège – Belgia

A absolvit Universitatea „Politehnica” din București în anul 1967 și a devenit doctor în științe tehnice la Katholieke Universiteit Leuven – Belgia. Asistent și lector la Universitatea „Politehnica” din București (1967–1976), Secția mașini-unelte. Profesor invitat la Katholieke Universiteit Leuven – Belgia (1988–1991) și profesor la Universitatea din Liège – Belgia. Membru al ARA, NCSLI, NCSL.

Ing. Mihaela BUCUR,
Universitatea „Petru Maior”–
Tg.-Mureș

Absolventă în 2004 a cursurilor Universității „Petru Maior”– Tg.-Mureș, Facultatea de Inginerie, specializarea ingineria și managementul sistemelor de producție. A urmat cursuri masterale în cadrul Facultății de Inginerie a Universității „Petru Maior”– Tg.-Mureș, specializarea: ingineria și managementul sistemelor calității. Este masterand în cadrul Facultății de Științe Economice și Administrative a Universității „Petru Maior”– Tg.-Mureș, specializarea: managementul afacerilor, și doctorand la Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca.

REZUMAT

Responsabilitatea socială și societală a întreprinderilor (RSSI) face parte integrantă, ca o condiție „sine qua non”, din conceptul de Dezvoltare Durabilă (DD) apărut prin anii '70 ai secolului trecut. Uniunea Europeană și SUA și-au propus și pun în practică aceste concepte, fiecare după un model și o metodă specifice. Multe alte țări și regiuni din lume tind să adere la una sau alta din aceste metode. După definirea și elucidarea conținutului noțiunilor de DD și RSSI și un scurt istoric, se face o trecere în revistă a stadiului actual de percepție și implementare a acestor concepte pe plan european și în SUA. Un studiu comparativ succint va permite scoaterea în evidență a unor aspecte pozitive și a dificultăților apărute în procesul de implementare concretă a acestor concepte.

SUMMARY

The corporate social responsibility (CSR) does the part integranta, as a condition "sine qua non", from the concept of Dezvoltare durabila (DD) appeared through the years 70 of the past century. The European Union and SUA proposed and put in practice these concepts, each after a models and a method specify. Many another country and regions from world tending to adhere, to one or other from these methods. After the definiteness and the elucidation of these notions and a short historical, is done a crossing in the review current stage of perception and implement these concepts on European and in SUA. A comparative succinct study shall permit point out of a positive aspects and difficulties appeared in the process of implementation of these concepts.

1. INTRODUCERE

Pentru tratarea subiectului ales spre studiu este necesară mai întâi de toate clarificarea noțiunilor cu care se va opera în text, făcându-se apel la câteva definiții propuse de diferite instanțe, în diverse circumstanțe, unele acceptate în mod unanim, altele care sunt încă supuse discuțiilor.

2. CONCEPTUL DE DEZVOLTARE DURABILĂ

Conceptul de Dezvoltare Durabilă a fost definit în raportul doamnei Brundland (președinta Comisiei mondiale de mediu și dezvoltare durabilă), publicație O.N.U din 1987, care viza în mod special reconcilierea dezvoltării economice și sociale,

protecția mediului și conservarea resurselor naturale.

În acest document, *Dezvoltarea Durabilă (DD)* a fost definită astfel: „*un mod de dezvoltare, care răspunde nevoilor prezentului, fără a compromite însă capacitatea generațiilor următoare de a și le satisface pe ale lor*”.

Ulterior, la Summitul pentru Terra de la Rio din 1992 se accepta în mod unanim definiția de mai sus. Cei 173 șefi de stat și de guvern prezenți au semnat un program de acțiune pentru secolul XXI, numit **Agenda 21**, text de referință pentru dezvoltarea durabilă. *Principiile expuse privesc ansamblul componentelor comunității internaționale, precizându-se condițiile unui prezent și viitor susceptibile de a răspunde aspirațiilor umane. Documentul preconizează printre altele schimbarea radicală a actualului mod, distrugător și discriminatoriu, de producție și de repartizare a bogățiilor și resurselor naturale și menționează în mod expres necesitatea de stabilire de reguli echitabile pentru comerțul internațional; de combatere energică a inegalităților, a represiunii, a discriminărilor și a corupției; de a lupta pentru pace și pentru dezarmare; de a asocia populațiile la decizii care angajează prezentul și viitorul planetei...*

De remarcat că multe din ideile expuse mai sus sunt inspirate aproape integral din cele 10 puncte din „*Declarația universală ONU pentru drepturile omului*” din 1945, precum și din alte documente asociate unor manifestări internaționale cum ar fi, de exemplu, Summit-ul Națiunilor Unite de la Stockholm din 1972, care avertizează comunitatea internațională asupra unei realități relativ ignorate până în acel moment, **epuizarea resurselor naturale ale Terrei**, în situația în care se continuă exploatarea acestora fără discernământ.

Un moment important în procesul de sensibilizare și conștientizare a lumii întregi îl reprezintă Summit-ul de la Rio, care scoate în evidență urgența unei schimbări radicale de atitudine, avându-se în vedere epuizarea resurselor naturale, multiplicarea catastrofelor și excluderea unei mari părți din populația globului...

O dezvoltare durabilă presupune îndeplinirea unui anumit număr de condiții :

- datoria de a învăța să trăim ținând cont de limitele materiilor prime și de reciclarea deșeurilor, deoarece degradarea actuală a mediului, chiar dacă nu amenință încă propria noastră existență, poate atenta la calitatea și cadrul vieții actuale, și, cu siguranță, viitoare;
- responsabilitatea față de generațiile viitoare;
- necesitatea de preservare a diversității biologice și calitatea mediului înconjurător.

S-a considerat mereu că ingeniozitatea umană și tehnologia pot acoperi lipsa resurselor și a materiilor

prime și că acestea singure pot remedia acumularea deșeurilor și poluarea produse de diverse întreprinderi. Analizând situația reală în care ne găsim, se constată că suntem departe de a confirma această ipoteză iluzorie. De aceea, în contextul actual este de dorit ca toate activitățile economice să se angajeze în mod pro-activ spre o dezvoltare durabilă.

Autorii consideră că este util de reamintit conținutul/semnificația celor două cuvinte care compun noțiunea de Dezvoltare Durabilă: *Dezvoltare = sursa de creștere de activitate și de profituri pentru întreprinderi; Durabilă = asigurarea perenității activităților într-un mediu economic, adesea agresiv și în perpetuu schimbare.* Această precizare contribuie esențial la facilitarea explicării, înțelegerii și fixării conceptului.

3. ASUPRA CONCEPTUL DE RESPONSABILITATE SOCIALĂ ȘI SOCIETALĂ A ÎNTEPRINDERILOR

Pentru ca întreprinderile să poată proceda la transpunerea în practică a principiilor umanitare generoase (program cadru) evocate mai sus, uneori prea vagi/generale pentru a se putea opera cu ele la nivel micro-economic, este necesară găsirea și înzestrarea acestora cu instrumente operaționale specifice, accesibile taliei fiecărei unități economice.

Soluția concretă propusă constă în integrarea conceptului de **Responsabilitate Socială și Societală a Întreprinderilor (RSSI)** în politica lor de dezvoltare durabilă.

Prin acest proces, ideea de Dezvoltare Durabilă se regăsește la nivel de întreprindere sub forma concretă de RSSI (demers abordabil de orice întreprindere, independent de talia ei), având ca obiective principale: *etica socială, protejarea mediului și eficacitatea economică.* Pe această cale se poate asigura perenitatea unei întreprinderi în condițiile unei păci sociale și societale, efectivă și durabilă.

Una dintre definițiile RSSI, care întrunește cel mai larg consens pe plan european, se găsește în documentul publicat de Comisia Comunității Europene, în iulie 2001, cunoscut sub numele de „*Cartea Verde*”: „*un concept prin intermediul căruia o companie integrează în mod voluntar preocupările față de problemele sociale și cele de mediu, în operațiunile de afaceri și în interacțiunea cu stakeholderii proprii.*”

În definiția de mai sus, termenul „*stakeholderi*” (în engleză) sau „*les parties prenantes*” (în franceză) se sugerează a fi tradus în română prin „*părțile implicate și influențate*”, expresie care, după părerea autorilor,

este mai explicită și mai adecvată decât dacă s-ar traduce sub forma de „*părțile participante*”.

Astfel, stakeholderii, în accepțiunea de mai sus, includ următoarele grupuri de actori: patronii, administratorii, personalul angajat, sindicatele, clienții, membrii, partenerii de afaceri, furnizorii (*părți implicate*) precum și opinia publică, concurenții, guvernul, electoratul, ONG-urile, grupurile de presiune și influență, comunitățile naționale și internaționale (*părți influențate*).

Se poate afirma, actualmente, că întreprinderile sunt preocupate să treacă de la o cultură a exploataării resurselor (umane, naturale, financiare) la o cultură înprospătată a managementului prin adoptarea unei noi strategii, fondată pe responsabilitate și pe recunoașterea impactului pe care activitatea lor îl are asupra tuturor partenerilor implicați și influențați.

4. PERCEPȚIA ȘI IMPLEMENTAREA RSSI ÎN DIFERITE ȚĂRI

SUA au cea mai lungă istorie a CSR în timp, însă Marea Britanie și țările din Uniunea Europeană precum și, de curând, Rusia, au abordat și dezvoltat practicile CSR, mai metodic și mai intens, în ultimii 20–25 de ani.

Se poate aprecia că CSR-ul în SUA nu s-a schimbat în mod spectaculos de-a lungul ultimilor 100 de ani. Responsabilitatea socială a corporațiilor americane se manifestă și se exprimă în cadrul unei culturi filantropice, foarte dezvoltată peste Ocean, confirmată prin multitudinea proiectelor cu caracter social, dintre care unele de-a dreptul spectaculoase (ex. Centrul și Bibliotecile publice Rockefeller, inițiativele lui Carnegie – cu privire la subvenționarea de fundații caritabile, instituții științifice și culturale – Fundația Melindei&Bill Gates etc.).

Spre deosebire de Statele Unite, unde, așa cum am arătat, practicile CSR sunt rezultatul unor acțiuni executate pe bază voluntară, în statele europene aceste practici nu se regăsesc exprimate, în mod tradițional și explicit, în politica tuturor corporațiilor.

În majoritatea cazurilor societățile economice europene se străduiesc, mai degrabă, să satisfacă multitudinea de exigențe legale sau normative RSSI care sunt exprimate în ansamblul de legi, norme și standarde ale țărilor respective.

Se poate astfel spune că diferența esențială între modelul american și cel european de CSR consistă în faptul că primul are la bază libera inițiativă și voluntariatul, iar cel de al doilea este bazat, în mod special, pe obligații reglementare.

În țările din Uniunea Europeană, modelul de referință al implementării RSSI = CSR, care întrunește cele mai multe sufragii, provine din extrapolarea modelului euro-

pean de Excelență pentru calitate, EFQM (European Foundation of Quality Management) (lansat în 1988, la Bruxelles, de către un grup de președinți/manageri ai 14 societăți europene de succes), prin adaptarea adecvată cu exigențele CSR. Acest nou-născut, cunoscut sub denumirea de **Cadru EFQM pentru CSR** (The EFQM Framework for CSR – în engleză), a fost lansat la Bruxelles în aprilie 2004, cu sprijinul și încurajarea Comisiei Europene.

Astfel, modelul EFQM reprezintă un suport teoretic și practic adecvat, aproape ideal, care permite corelarea CSR cu strategiile și modul de conducere a organizațiilor, cu salariații și clienții lor. Principiul de bază constă în procesul de autoevaluare prin prisma celor nouă criterii grupate în *Factori și Rezultate* (**Lidership, Politică și strategie, Personal, Relații și resurse, Procese, Satisfacția clienților, Satisfacția angajaților, Impactul asupra societății, Rezultate în afaceri**) și acordarea unui punctaj corespunzător.

În esență, responsabilitatea socială și societală desemnează o atitudine a companiei, care constă în: *respectarea legii, asumarea unui comportament etic, acordarea unei atenții deosebite mediului înconjurător și luarea în considerare a nevoilor și intereselor tuturor partenerilor.*

Prin integrarea CSR în managementul strategic și operațional, organizațiile vor avea un impact pozitiv asupra societății și mediului și în același timp își vor spori reputația, preocupându-se nu doar de obținerea de profit pe termen scurt, ci și de poziționarea lor în viitor.

Prin implementarea CSR, organizațiile vor beneficia de o seamă de efecte directe cum ar fi: *creșterea valorii mărcii, creșterea accesului la finanțare, forță de muncă sănătoasă și sigură, dezvoltarea managementului riscului și siguranță pentru conducerea corporației, oameni mai motivați, loialitate din partea clienților, sporirea încrederii stakeholderilor, creșterea imaginii publice.*

Ca răspuns la nevoia de a integra responsabilitatea socială în instruirea managerilor și a personalului angajat și pentru a anticipa calificările care vor fi cerute acestora în viitor, pregătirea specifică în domeniul eticii în afaceri tinde să devină un element indispensabil în toate unitățile de învățământ specializate.

O politică dinamică a resurselor umane, formarea profesională la toate nivelele de competență și un climat social favorabil sunt atuuri esențiale, atât pe termen scurt cât și pe termen lung pentru o dezvoltare durabilă. Prin demersurile în ceea ce privește eco-concepția, se poate contribui la salvarea materiei prime și a energiei în fabricație.

Relativ puține corporații și-au construit o adevărată strategie de diferențiere, astfel că pentru multe întreprin-

deri actuale, exigența responsabilității față de societate (implementarea RSSI) este percepută, mai degrabă, ca o constrângere care îi împiedică să-și desfășoare activitatea.

În concluzie se poate spune că dezbaterile în ceea ce privește RSSI = CSR progresează, informarea și formarea multor antreprenori sunt tot mai largi, dar punerea în aplicare a acestor concepte de către întreprinderile lor se face destul de anevoie.

5. CONCLUZIE

Având în vedere epuizarea resurselor naturale ale Terrei într-un viitor nu prea îndepărtat, ca urmare a modului de producție intensiv și extensiv actual, poluarea rapidă a planetei prin producerea necontrolată de deșeuri și perspectiva nefastă de a lăsa în moștenire generațiilor viitoare o planetă de nelocuit, este necesară implementarea neîntârziată a conceptului de Dezvoltare Durabilă. Acest proces trebuie să fie impulsivat și ameliorat, în mod imperativ, pentru a elimina sau cel puțin a diminua riscurile și consecințele dezagreabile la care planeta Terra și însăși existența umană sunt expuse.

Calea concretă și eficientă pentru satisfacerea acestui deziderat o reprezintă abordarea conștientă, realistă, curajoasă și neîntreruptă a combinării, de către toate întreprinderile economice, a intereselor lor existențiale de producție și profit cu aspectele de responsabilitate socială și societală.

Rezultatele pozitive, obținute deja în acest sens de mai multe întreprinderi de pe mapamond care au un management responsabil, ne dau convingerea că riscurile evocate mai sus pot fi, dacă nu chiar eliminate în mod complet, cel puțin stăpânite și aduse la un nivel acceptabil.

BIBLIOGRAFIE

1. *The EFQM Framework for Corporate Social Responsibility*, 2004.
2. *The European Quest for Excellence*, EFQM 10th anniversary book, 1999.
3. Colecția de reviste de specialitate „Qualitique”, nr.173, 174.
4. „CSR in USA, Europe, UK and Russia”, Russian Managers Association, 2004.
5. MORI (Market & Opinion Research International) – companie independentă care realizează studii de marketing în Marea Britanie.